

Jaké prostředí chystá ČR pro zákazníky a podnikatele v energetice a plynárenství ?

Vážené dámy, vážení pánové, ti z Vás, kteří očekávají vize, kterými obvykle předbívám čas, někdy až příliš, nebo ti, kteří očekávají ostrou kritiku problému, kteří ještě jiní jako problém nevidí, či netuší, budou dnes asi zklamáni. Nyní v nové pozici státního úředníka centrálního úřadu státní správy Vám toto prostě nemohu dopřát. Mohu pouze konstatovat fakta. Takže pouze fakta:

Základní podmínky pro podnikání v energetice a plynárenství nastavil nový zákon č. 458/2000 Sb. jak ostatně vyplývá již z názvu zákona "zákon o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích" s účinností od 1. ledna 2001.

To, že dnem účinnosti nového energetického zákona č. 458/2000 Sb. vznikl i Energetický regulační úřad, který má některá pravidla přímo nastavovat a na jejich dodržování dohlížet, je samozřejmě mezi odbornou veřejností dostatečně známo. Méně zřejmé jsou již kompetence a pravomoci tohoto nového úřadu, který je zákonem č. 2/1969 Sb. (kompetenční zákon) zařazen mezi ústřední orgány státní správy se samostatnou kapitolou státního rozpočtu. I touto finanční nezávislostí na ostatních centrálních orgánech státní správy chtěl tvůrce zákona zdůraznit, že i když ERÚ bude fakticky vykonávat některé činnosti dříve vykonávané Energetickou regulační správou MPO a MF v oblasti regulace cen v energetice, jeho další rozhodování je již zcela autonomní.

Příprava nového centrálního úřadu typu ERÚ trvá v českých podmínkách cca tři čtvrtě až jeden rok. ERÚ tolik času na přípravu nedostal. Vlastní budování vnitřní struktury úřadu pomalu začalo v průběhu ledna. Na budování úřadu se podepsal i fakt určité nejistoty z hlediska umístění sídla úřadu. Skutečnost, že vysídlování centrálních úřadů státní správy zákonodárci zahájili právě tak klíčovým úřadem jakým bezesporu Energetický regulační úřad má být, podnítila vznik silné kritiky a to nejen odborné veřejnosti. I tato kritika byla příčinou vzniku iniciativy na změnu sídla ERÚ z Jihlavy do Prahy. Změnu sídla poslanecká sněmovna jednoznačně odmítla výraznou většinou hlasů 26. ledna. Na základě tohoto definitivního rozhodnutí poslanecké sněmovny Parlamentu ČR o umístění úřadu v Jihlavě se tak Jihlava stala po Praze a Brnu třetím městem, kde sídlí ústřední orgán státní správy.

Výrazným způsobem se na zpoždění v budování úřadu podepsala nenadálá rezignace paní předsedkyně ing. Novotné na konci ledna. I přes určité bezvládí, které nastalo odstoupením paní předsedkyně, pokračovalo fyzické budování dislokovaného pracoviště v Praze na Kampě U Sovových mlýnů, kde se jednalo v podstatě o kompletní rekonstrukci dvou opuštěných podlaží Útulny slepých dívek na plně funkční kancelářské prostory včetně všech sítí. Totální rekonstrukce trvala v nonstop provozu více jak 14 dnů. Termín 28.2., který stanovila paní předsedkyně po dohodě s ministrem Grégrem a vicepremiérem Mertlíkem jako termín přestěhování pracovníků převzatých Energetickým regulačním úřadem od Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva financí se tak podařilo splnit, byť s problémy, které mnozí z Vás, kteří do ERÚ v té době zavítali mohli přímo zažít. Odstěhováním úřadu z MPO a MF se však vytvořil základní materiální předpoklad pro vybudování samostatného úřadu.

Pro budování úřadu je nezbytná jednotná linie a strategie. Všichni proto uvítali, že 21. března vláda konečně rozhodla a vybrala nového předsedu. Novým předsedou úřadu vláda jmenovala s účinností od 22. března 2001 pana ing. Pavla Brychtu, CSc.

Za vybudování a zabezpečení úřadu je zodpovědná sekce Kanceláře úřadu pod vedením Ing. Ivana Noveského. Souběžně s budováním pražského dislokovaného pracoviště za vydatné pomoci jihlavského okresního i krajského úřadu proběhly v únoru i práce na vybavení pracoviště na třídě Legionářů 9 - bývalé oční oddělení staré jihlavské nemocnice a byli přijímáni i noví pracovníci do tohoto jihlavského sídla.

První veřejná prezentace ERÚ pro odbornou veřejnost proto v návaznosti na faktické zahájení činnosti úřadu v Jihlavě proběhla za velké účasti odborné veřejnosti právě v Jihlavě dne 7.března 2001.

Celkový počet pracovníků úřadu v roce 2001 má být dle usnesení vlády má být 47 pracovníků. Předpokládaný stav je však dle důvodové zprávy k zákonu 90 specialistů plus nezbytný aparát, tedy celkem cca 135 pracovníků.

Sekce Kanceláře úřadu kromě značných prvotních zřizovacích úkolů zajišťuje potřebné činnosti vnitřního auditu, správu speciálního fondu držitelů licencí dle zákona, informatiku, správu majetku, finanční a mzdovou účtárnu, personalistiku atd.

Základním předpokladem pro podnikání v energetických odvětvích je licence. Ředitelem sekce licencí, která rozhoduje o udělení, změně nebo odebrání tohoto „státního souhlasu“ je Ing. Pavel Prouza. V současné době sekce licencí eviduje cca 6000 autorizací, které byly vydány Ministerstvem průmyslu a obchodu dle zákona č. 222/1994 Sb. Lze důvodně očekávat, že většina držitelů státních autorizací si požádá o vydání licence dle zákona č. 458/2000 Sb. Neopomenutelnou povinností této sekce je také vydávání Energetického věstníku, ve kterém má ERÚ zákonem uloženo zveřejňování seznamu rozhodnutí o udělení, změně nebo zrušení licencí.

Vlastní regulací energetiky, která je a bude vždy bude v největším ohnisku zájmu nejen energetiků, ale prakticky všech občanů, se zabývá sekce regulace. Ředitelem sekce je Ing. Blahoslav Němeček. Sekce regulace odpovídá za podporu hospodářské soutěže a ochranu zájmů spotřebitelů v těch oblastech energetického odvětví, kde není možná konkurence, s cílem uspokojení všech přiměřených požadavků na dodávku energií. ERÚ převzal část kompetencí Ministerstva financí a rozhoduje o regulaci cen podle zákona č. 526/1990 Sb. o cenách. Současně rozhoduje spory při uzavírání smluv mezi jednotlivými držiteli licencí a jejich zákazníky, schvaluje pravidla provozování přenosové soustavy a distribučních soustav v elektroenergetice, stanovuje požadovanou kvalitu dodávek a služeb a pravidla pro organizování trhu s energiemi.

Sloučení kompetencí MF a MPO do jednoho rozhodovacího místa - tj. ERÚ - by mělo urychlit a zefektivnit schvalovací řízení při cenových úpravách. První cenové rozhodnutí vydal ERÚ začátkem ledna, jednalo se o tzv. „předací ceny“ elektřiny mezi ČEZ, a.s., ČEPS, a.s. a distribučními společnostmi (REAS). V souladu s požadavkem zákona na povinný výkup elektřiny z kogenerací a obnovitelných zdrojů bude stanovovat ERÚ v co nejkratší době také ceny pro vykupovanou elektřinu. Následně zveřejní ERÚ nové maximální ceny elektřiny pro maloobdoběratele platné od 1.7.2001, kde sazby budou závislé na velikosti vypínacího proudu hlavního jističe před elektroměrem. Vzhledem k tomu, že od 1.1.2002 dojde k prvnímu kroku otevření trhu s elektřinou, je nezbytné zhruba do poloviny roku stanovit jasná pravidla organizace trhu a do konce listopadu učinit veškerá cenová rozhodnutí pro rok 2002.

V oblasti plynárenství byla prvním aktem úřadu změna cenového výměru MF č. 01/2001 (částka 16/2000) cenovým rozhodnutím č. 2/2001 ze dne 27. února 2001, kterým se stanoví maximální ceny plynu v Kč/kWh na místo dosud používaných objemových jednotek. Dle tohoto cenového rozhodnutí je účtováno od 1.4.2001 všem konečným spotřebitelům. Ke změně cenové hladiny v plynárenství by mohlo dojít k 1.7.2001 a úřad předpokládá, že nové ceny zveřejní zhruba s měsíčním předstihem. Tomuto rozhodnutí však bude předcházet podrobná analýza jak s.p. Transgasu, tak i plynárenských distribučních společností.

Úloha regulátora se také podstatně rozšiřuje v oblasti teplárenství. Zabývá se stanovením ceny tepla pro konečné odběratele i výší předávacích cen mezi licencovanými subjekty. Cena tepla zůstává i nadále regulována formou věcného usměrňování.

Všechny výše uvedené skutečnosti však nejsou pro vytváření trhu podstatné. Byť například fyzické vytvoření sídel i největší optimisté považovali v tak krátkých termínech za nemožné a přesto se to - byť s problémy - podařilo. Pro energetiku je však rozhodný pouze faktický stav legislativy, který bude mít přímý dopad pro fungování trhu. A tady je problém největší, energetický zákon se v mnoha rozhodujících § odkazuje na prováděcí právní předpisy, které budou de facto i de iure teprve rámcem podnikání přesně anebo méně přesně utvářet.

Právě prováděcí právní předpisy (neboli prováděcí vyhlášky) doplňují -jak je v českém právním řádu již tradicí- ustanovení příslušného zákona.. Neměly by však jít nad rámec zákona. Většina prováděcích vyhlášek je v různém stadiu rozpracovanosti - některé jsou těsně před vydáním - např. vyhláška, kterou se stanovují podrobnosti vydávání licencí, Další jsou ve vysokém stupni rozpracovanosti , např. prováděcí vyhláška o fondu dle § 14 zákona.

Ovšem zásadní změny v podmínkách prostředí -např. v termínech otevírání trhu, v podmínkách dovozu energií, atd. - mohou být provedeny pouze a jenom formou novely zákona. Vzhledem k tomu, že zákon je příliš "mladý" nebude zřejmě v nejbližší době mnoho předpokladů pro jeho průchodnou novelizaci.

Úkoly stojící před nově zřízeným úřadem jsou tedy nemalé a navíc se na stránkách tisku mnohde můžeme setkat s polemickými názory, které upozorňují na zdánlivou „bezzubost“ regulátora díky dislokaci úřadu do Jihlavy, díky nedokonalému zákonu, atd. Jsem přesvědčen, že ani sídlo v Jihlavě a ani některá možná polemická ustanovení v platné legislativě, nemohou znegovat celkově pozitivní vyznění jak nového energetického zákona tak i faktu zřízení nového nezávislého Energetického regulačního úřadu.

Všichni, kteří dnes pomáhají úřad budovat, jsou proto přesvědčeni, že Energetický regulační úřad si, v čele s novým předsedou, v dohledné době získá potřebný respekt.

Ivan Noveský